

К.е.н. Яковенко Р. В., Ільчишина І. І.

Кіровоградський національний технічний університет

СУТНІСТЬ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ СФЕРИ ПОСЛУГ

За міжнародними даними статистики більше 40% іноземних інвестицій вкладаються в розвиток ринку сфери послуг, що підтверджує актуальність, інтерес і бачення перспективи розвитку даного сектора економіки.

Сфера послуг – це зведена узагальнююча категорія, що включає відтворення різноманітних видів послуг, що надаються підприємствами, організаціями, а також фізичними особами.

Сфера послуг є однією з найперспективніших галузей економіки, які швидко розвиваються. Вона охоплює широке поле діяльності: від торгівлі і транспорту до фінансування, страхування і посередництва. Готелі і ресторани, пральні і перукарні, учбові і спортивні заклади, туристичні фірми, радіо- і телестанції, консультаційні фірми, медичні установи, музеї, театри і кінотеатри належать до сфери послуг.

До числа послуг входять (за класифікатором ООН) 160 видів послуг, розділених на 12 основних видів:

1. Ділові послуги.
2. Послуги зв'язку.
3. Будівельні та інженерні послуги.
4. Дистриб'юторські послуги.
5. Загальноосвітні послуги.
6. Послуги із захисту навколишнього середовища.
7. Фінансові послуги, включаючи страхування.
8. Послуги з охорони здоров'я і соціальні послуги.
9. Туризм і подорожі.
10. Послуги в області організації дозвілля, культури і спорту.
11. Транспортні послуги.

12. Інші послуги.

До числа перших спроб класифікації послуг в маркетингу, ідеї яких одержали свій подальший розвиток, слід віднести роботи Стентона і Джадда. Стентон диференціює послуги, що надаються на комерційній основі, на 10 груп, що включають:

1. послуги з надання житла;
2. обслуговування сімей (ремонт житла, догляд за ландшафтом, прибирання житлових приміщень тощо);
3. відпочинок і розваги;
4. індивідуальне санітарно-гігієнічне обслуговування (прання, сухе чищення, косметичні послуги та ін.);
5. медичні та інші послуги охорони здоров'я;
6. приватна освіта;
7. послуги в області бізнесу та інші професійні послуги (правові, бухгалтерські, консультаційні та ін.);
8. фінансові послуги;
9. транспортні послуги;
10. послуги в сфері комунікацій.

Джадд запропонував свою схему класифікації послуг, виділивши три принципові групи:

- послуги, пов'язані з фізичними товарами, якими клієнт володіє і які використовує, але не на правах власника;
- послуги, пов'язані з фізичними товарами, що є власністю клієнта;
- послуги, не пов'язані з фізичними товарами.

Одна з головних закономірностей суспільного розвитку – швидке зростання сфери послуг порівняно з матеріальним виробництвом і розширення її господарських позицій. В послугах формуються такі ключові чинники економічного зростання, як наукове знання, нематеріальні форми накопичення,

інформаційні технології, а також глобалізація господарської діяльності і т.п. Відповідно найважливіше значення мають глибокі науково-технічні, якісні і структурні зміни в самих галузях послуг, які підвищують їх внесок у розвиток суспільства і створюють необхідні передумови для його подальшого прогресу.

У світовій економіці спостерігається постійне зростання частки сфери послуг у сукупному ВВП, яка складає на даний момент більш 70% від його загального обсягу і значно перевищує частку сфери виробництва товарів.

Широкі перспективи для глобалізації послуг відкриваються з розвитком Інтернету. Світова мережа має транскордонний характер, знімає просторові і часові бар'єри в міжнародних контактах виробників і споживачів послуг. На її основі формується радикально нова модель їх масового споживання. Обсяг операцій неухильно росте у міру збільшення доступу користувачів до послуг Інтернету, підвищення комп'ютерної освіченості населення, розробки принципів і норм правового регулювання операцій у специфічному ринковому середовищі, вживання заходів щодо захисту інтелектуальної власності і прав особи і т.п.

В нових умовах стрімко прогресують мобільні види зв'язку, ряд галузей транспорту (перш за все авіаційний), фінансовий сектор (збільшилося число компаній, у тому числі за рахунок входження на ринок дрібних і середніх фірм, розширився набір послуг, істотно знизилися ціни на них). Технологічні та інституційні зміни в даних галузях не лише впроваджують нові форми торгівлі послугами, але і служать каталізатором загального процесу глобалізації, підводячи під нього ефективнішу у технологічному та економічному плані інфраструктуру.

Поліпшення ситуації на ринку сфери послуг передусім залежить від іноземних інвестицій, але в той же час, лібералізуючи цей ринок, необхідно підтримувати баланс між інтересами захисту свого внутрішнього ринку і потребою в інноваціях для створення сучасної інфраструктури. Адже без великомасштабної сфери послуг з розвиненим транспортом, зв'язком, торгівлею, фінансово-кредитним і страховим секторами, комплексом ділових послуг,

сферами освіти і охорони здоров'я, які відповідають сучасним вимогам, Україна не зуміє створити ефективне ринкове господарство і гідно увійти до світової економіки.